

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Offshore gaswinning- en behandelingsplatform F3-FA

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

19 juni 2009 / rapportnummer 2110-56

1. OORDEEL OVER HET MER

Venture F3 B.V. heeft het voornemen een offshore aardgasveld te ontwikkelen in blok F3-FA¹ op het Nederlands deel van het continentale plat. De aanwezigheid van winbare gasreserves is aangetoond door een proefboring. Het project omvat drie fases bestaande uit de aanleg van de faciliteiten, de winning en het transport van aardgas en het verwijderen van het platform.

Voor het voornemen wordt een mijnbouwmilieuvergunning (conform de Mijnbouwwet) aangevraagd. Het bevoegd gezag is de Minister van Economische Zaken. Voor de besluitvorming over de aanvraag van deze vergunning is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.²

De Commissie is van oordeel dat **de essentiële informatie in het MER aanwezig is** om het milieubelang een volwaardige rol te geven voor de besluitvorming over de mijnbouwmilieuvergunning. De samenvatting is overzichtelijk. Het voornemen en de alternatieven zijn goed beschreven, conform de richtlijnen. De grootste onzekerheid qua milieueffecten zijn de gevolgen van onderwatergeluid voor zeezoogdieren. In het MER wordt geconcludeerd dat er potentiële gevolgen voor zeezoogdieren (met name bruinvis) zijn, maar dat de kans dat deze gevolgen optreden zeer gering zijn. De Commissie is het niet oneens met deze conclusie, maar wijst daarbij op bestaande leemten in kennis. Verder wijst de Commissie er op dat de waterzuiveringstechnieken MPPE en stroomstrippen, in combinatie met de toegepaste OVC, als maatregelen zijn te beschouwen.

In het volgende hoofdstuk wordt het oordeel van de Commissie nader toegelicht en worden aanbevelingen gedaan voor het vervolgtraject.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL EN AANBEVELINGEN

2.1 Effect van onderwatergeluid op zeezoogdieren

In het MER wordt aandacht besteed aan de geluidsproductie en onderwatergeluid als gevolg van boren en heien. Waar onzekerheden bestaan, wordt uitgegaan van aannames, bijvoorbeeld voor de geluidseffecten van het vacuümtrekken van de zuigankers.³

Het heien van de conductor heeft potentieel relatief grote gevolgen voor het onderwaterleven (waaronder vissen en zeezoogdieren) door de hoge geluidsniveaus⁴ die hierbij veroorzaakt worden. De grijze en gewone zeehond kunnen het plangebied gebruiken als foerageergebied of als migratieroute. Verwachte

¹ Deze locatie ligt op circa 225 km ten noorden van Den Helder.

² Voor technische informatie over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie, samenstelling van de werkgroep en een overzicht van de door de initiatiefnemer aangeleverde stukken wordt verwezen naar bijlage 1.

³ Voor het platform F3-FA wordt in eerste instantie één conductorbuis geheid. Voor de verankering van het platform wordt gebruikt gemaakt van 'suction piles'. Mogelijk worden in een later stadium nog twee conductorbuizen geheid.

⁴ Geluidsniveaus van 100 Hz kunnen in de Noordzee tot op tientallen kilometers waarneembaar zijn (MER, pagina 52). Voor het heiden (diameter 1,5 m) wordt een bronsterkte weergegeven van 300 – 1.000 Hz (MER, pagina 53).

aantallen worden niet genoemd maar lijken terecht als relatief laag ingeschat.⁵ De meest voorkomende soort in en rond het plangebied is de bruinvis.⁶ In het rapport zijn relatief oude verspreidingsgegevens van de bruinvis gebruikt,⁷ maar de Commissie constateert dat recentere bronnen een soortgeëlijk beeld geven.⁸ In het MER wordt geconcludeerd dat er potentiële gevolgen voor zeezoogdieren zijn, maar dat de kans dat deze gevolgen optreden zeer gering zijn. Daarnaast worden in het MER (nog nader uit te werken)⁹ mitigerende maatregelen beschreven waaronder slow-start, de timing van heien en de visuele detectie van walvisachtigen voorafgaand aan het heien.

De Commissie benadrukt dat er op het gebied van onderwatergeluid en de mogelijke gevolgen daarvan nog veel onzekerheden bestaan. Recent beschikbaar gekomen literatuur¹⁰ onderschrijft deze leemten in kennis. Op korte termijn kunnen er voor dit voornemen dan ook geen andere conclusies getrokken worden. Gezien:

- de grote afstand tot gebieden met relatief hoge concentraties aan zeezoogdieren;
 - de zeer geringe duur van het heien (enkele uren voor één conductor buis);
 - de voorgestelde mitigerende maatregelen (slow start en timing);
- onderschrijft de Commissie de conclusie in het MER dat de gevolgen voor zeezoogdieren van het project afzonderlijk zeer beperkt zijn.

■ De Commissie wijst op bestaande leemten in kennis omtrent onderwatergeluid en de mogelijke gevolgen daarvan op onder andere zeezoogdieren. Zij adviseert bevoegd gezag deze informatie bij de besluitvorming te betrekken.

■ De Commissie adviseert het onderwatergeluid, de aanwezigheid en het gedrag van zeezoogdieren te monitoren voorafgaand, tijdens en na afloop van het heien.

2.2 Maatregelen voor reiniging productiewater

Voor de ontwikkeling van een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) wordt gekeken naar alternatieven binnen de verschillende productieprocessen. Welke van deze maatregelen in het voorkeursalternatief worden overgenomen wordt niet in het MER gemotiveerd. Voor de reiniging van te lozen productiewater ziet de Commissie enkele aanvullende mogelijkheden die niet als mma-maatregelen zijn uitgewerkt; de toepassing van MPPE en stoomstrippen.

⁵ De Ecologische atlas van de Noordzee (Imares, 2008) geeft het beeld dat de gewone zeehond sterk in aantal afneemt naarmate de afstand tot de Waddenzee groter wordt. De omgeving van het plangebied heeft de op één na laagste gemiddelde dichtheid (op een vijf-punts schaal van 'laagst' naar 'hoogst'). De grijze zeehond laat een band zien met hoge gemiddelde dichtheden vanaf Noord-Holland richting Engeland. Deze soort komt dus ook in de Noordzee op bepaalde locaties nog met hoge dichtheden voor. In de omgeving van het plangebied is de dichtheid relatief laag en gaat het om het gebied met de middelste dichtheid, grenzend aan het gebied met de één na laagste dichtheid.

⁶ In 1995 - 2001 komt de Bruinvis in februari/maart nauwelijks voor en in de maanden april/mei en juni/juli in lage aantallen, met een dichtheid tussen de 0,1 en 0,5 per km² (MER, bijlage 1, pagina 147- Arts & Berrevoets (2005)).

⁷ Sinds de gehanteerde aantallen van Arts & Berrevoets (2005) wordt verondersteld dat er een sterke toename is in aantallen bruinvis (MER, pagina 89 en 90).

⁸ De Ecologische atlas van de Noordzee (Imares, 2008) geeft een vergelijkbaar beeld van de dichtheden van de bruinvis, namelijk in maart/april een dichtheid van 0,16 – 0,3 N/km².

⁹ Voor de slow-start valt te denken aan de uitwerking van de uitvoering, tijdsduur, aantal klappen, geproduceerde geluid en de opbouw hiervan. Voor wat betreft heien wordt in het MER beschreven dat in februari/ maart het aantal bruinvissen het laagst is. Zienswijze 1 (Bundesamt für Naturschutz) gaat ook in op de in het MER genoemde mitigerende maatregelen en beschrijft dat er vanaf maart al een duidelijke toename van het aantal bruinvissen is met een piek in de zomermaanden.

¹⁰ Ainslie MA, de Jong CAF, Dol HS, Blacquièrè G and Marasini C, 2009, *Assessment of natural and anthropogenic sound sources and acoustic propagation in the North Sea*, TNO.

Macro Porous Polymer Extraction (MPPE)

Omdat het platform (beperkt) bemand is, is er technisch geen beletsel om deze techniek toe te passen als best beschikbare techniek (BBT). Bovendien wordt er OVC¹¹ toegepast in combinatie met glycolregeneratie. De verontreinigde stoom van de mpp-regeneratie kan eenvoudig naar de OVC geleid worden. Hiervoor is geen aanvullende apparatuur voor condensatie en water/koolwaterstofscheiding nodig zoals in het MER beschreven.¹²

Stoomstripping

Ook hier geldt dat de met koolwaterstoffen vervuilde stoom uit de stripkolom naar de OVC geleid kan worden, waardoor lozing wordt voorkomen.¹³

Zonder toepassing van bovenstaande BBT-technieken komen de aromaten in zee terecht. Deze aromaten zijn niet alleen toxisch (benzeen), maar ook nog de grootste vervuilende fractie in het te lozen water. Naar mening van de Commissie is het dan ook onterecht dat deze technieken niet als mma-maatregelen zijn meegenomen.

- De Commissie adviseert bij de besluitvorming de BBT-maatregelen MPPE en stoomstripping als mma-alternatieven te beschouwen.

¹¹ De OVC (Overhead Vapour Combustion) vermijdt emissies van brandbare gassen door deze als stookgas te gebruiken in het glycolfornuis.

¹² Bijlage 4, pagina 5.

¹³ Zo wordt de complete waterproductie (4 m³/dag) van M7-A (Cirrus) op gasbehandelingsplatform L09-FF-1 (NAM) door een MEG-regeneratiekolom geleid en, na afscheiding van de MEG, via de OVC afgevoerd, zonder dat er water geloosd wordt.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Ventura F3 B.V.

Bevoegd gezag: de Minister van Economische Zaken

Besluit: mijnbouwmilieuvergunning (in het kader van de Mijnbouwwet)

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C17.2

Activiteit: aanleg faciliteiten, winning en transport van gas vanuit blok F3-FA

Betrokken documenten:

- Milieueffectrapport Gaswinning F3-FA, Venture Production Nederland B.V., maart 2009;
- Samenvatting Milieueffectrapport Gaswinning F3-FA, Venture Production Nederland B.V., maart 2009;
- Aanvraag Mijnbouwmilieuvergunning Gaswinningsplatform F3-FA, Venture Production Nederland B.V.;
- Notitie Environmental Risk Assessment of Benzene emissions from oil and gas offshore installations in the North Sea, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2007;
- Notitie Kosteneffectiviteit van benzeenmaatregelen offshore, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 5 september 2008;
- Notitie Environmental Risk Assessment of Benzene in Produced Water Discharges from Offshore Oil and Gas Production on the Dutch Continental Shelf, TNO, december 2006;

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Ingekomen zienswijze:

1: Bundesamt für Naturschutz, Leipzig

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: Staatscourant en Volkskrant d.d. 28 mei 2008

advies aanvraag: 22 mei 2008

ter inzage legging: 7 mei tot en met 10 juli 2008

richtlijnenadvies uitgebracht: 14 juli 2008

richtlijnen vastgesteld: 16 juli 2008

kennisgeving MER: 23 april 2009

aanvraag toetsingsadvies: 16 april 2009

ter inzage legging MER: 23 april t/m 4 juni 2009

toetsingsadvies uitgebracht: 19 juni 2009

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een voldoende plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. W.G. Been
drs. T. Bakker (secretaris)
drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)
prof.ir. J.J. van der Vuurst de Vries
drs. H.W. Waardenburg

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Offshore gaswinning- en behandelingsplatform F3-FA

Venture F3 B.V. heeft het voornemen een offshore aardgasveld te ontwikkelen in blok F3-FA op het Nederlands deel van het continentale plat. De aanwezigheid van winbare gasreserves is aangetoond door een proefboring. Het project omvat drie fases bestaande uit de aanleg van de faciliteiten, de winning en het transport van aardgas en het verwijderen van het platform. Voor het voornemen wordt een mijnbouwmilieuvergunning aangevraagd. Het bevoegd gezag is de Minister van Economische Zaken. Voor de besluitvorming over de aanvraag van deze vergunning is een milieueffectrapport opgesteld.

ISBN: 978-90-421-2730-2

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

